



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Magdaleny Ježkové a soudců JUDr. Jany Kábrtové a Mgr. Tomáše Blažka ve věci

žalobce: **L. K.**, narozený dne ...
zastoupený advokátem Mgr. Ladislavem Preclíkem
sídlem Velké náměstí 135/18, 500 03 Hradec Králové

proti
žalované: **Vězeňská služba ČR, Věznice Valdice**
sídlem nám. Míru 55, Valdice

v řízení o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,

takto:

- I. Určuje se, že zásah žalované spočívající v tom, že dne 12. 5. 2017 provedla na základě rozhodnutí ředitele žalované ze dne 12. 5. 2017, č. j. VS 6822100001/05/17-22/NVT/1, srážku z konta žalobce ve výši 1 500 Kč na náklady výkonu trestu žalobce za měsíc duben 2017, byl nezákonný.
- II. V rozsahu návrhu, aby soud žalované zakázal pokračovat v provádění srážek na náklady výkonu trestu odnětí svobody z konta žalobce před nabytím právní moci rozhodnutí o uložení povinnosti uhradit neuhrazené náklady výkonu trestu odnětí svobody a před uplynutím v něm případně stanovené lhůty k úhradě, a v rozsahu návrhu, aby soud žalované přikázal obnovit stav před nezákonným zásahem, se žaloba zamítá.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobce se žalobou ze dne 18. 5. 2017, doručenou zdejšímu soudu dne 19. 5. 2017, domáhal určení nezákonnosti zásahu žalované spočívajícího v tom, že rozhodnutím ředitele žalované ze dne 12. 5. 2017 mu byla uložena povinnost uhradit neuhrazené náklady výkonu trestu odnětí svobody za období duben 2017 v částce 1 500 Kč, a to do 30 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí.

II. Obsah žaloby, stanovisko žalovaného a rekapitulace dosavadního průběhu řízení

2. Žalobce tvrdil, že „srážka z přijatých peněz“ je způsobem výkonu rozhodnutí, který zákon nezná. Současně nezákonnost spatřoval v tom, že srážka byla provedena dříve, než se rozhodnutí ředitele věznice stalo vykonatelným, a bez toho, že by bylo vydáno rozhodnutí o výkonu rozhodnutí (exekuci).
3. Žalobce dále shrnul právní úpravu vztahující se k povinnosti odsouzených hradit náklady výkonu trestu odnětí svobody – odkázal zejména na § 35 odst. 1 a § 36 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“), na § 8 odst. 2 a 4 a § 9 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů (dále jen „vyhláška o srážkách z odměn odsouzeného“), a na § 18 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 43/2010, o postupu při rozúčtování odměn osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody a v ústavu zabezpečovací detence zaměstnány, o úhradě nákladů spojených s výkonem vazby a trestu odnětí svobody a o evidenci finančních prostředků obviněných a odsouzených (dále jen „nařízení generálního ředitele VS ČR č. 43/2010“).
4. Argumentoval přitom, že generální ředitel VS ČR nemá zmocnění k vydání nařízení č. 43/2010, které umožňuje z konta „R“ (na něž se dle tohoto nařízení převádí polovina peněz, které odsouzený obdržel do věznice, pokud nejsou určeny ke zvláštním účelům dle § 17 nařízení) úhradu nákladů výkonu trestu „srážkou z přijatých peněz“ pro rozhodnutí, které dosud není vykonatelné. Věta druhá § 18 odst. 3 uvedeného nařízení je tak v rozporu se zákonem.
5. Dále odkázal na náleznost Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1351/16. Ústavní soud dle žalobce uvedl, že exekuci příkázáním jiných peněžitých pohledávek lze uplatnit jen vůči té polovině peněžních prostředků, s níž odsouzený nemůže plně disponovat, tj. vůči kontu „R“ a „E“, a že jiným způsobem tyto peněžní prostředky nelze exekučně postihnout. Pro úhradu pohledávek exekucí příkázáním jiných peněžitých pohledávek je rozhodující pořadí a nikoliv, zda se jedná o (ne)přednostní pohledávku. Žalovaná tak svým nařízením získává lepší pořadí a dopouští se poškození věřitele.
6. Žalobce konečně také namítl, že rozhodnutím ředitele věznice je mu dána možnost dobrovolné úhrady nákladů výkonu trestu do 30 dnů od nabytí právní moci daného rozhodnutí. Pokud by žalobce svou povinnost v této lhůtě nesplnil, pak teprve by ředitel věznice, coby správce daně, mohl nařídít daňovou exekuci příkázáním pohledávky s připočtením nákladů za nařízení daňové exekuce. V takovém případě by žalobce neplnil

povinnost odsouzeného dle § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, což by se jistě projevilo v hodnocení věznice pro řízení o přeřazení do věznice s mírnějším režimem či pro řízení o podmíněném propuštění. Jestliže jsou u žalobce pro náklady výkonu trestu prováděny „srážky z přijatých peněz“, pak nezasvěcený pozorovatel musí nutně dojít k závěru, že žalobce neplní povinnosti odsouzeného.

7. Žalobce proto navrhl, aby krajský soud rozsudkem určil, že srážka z přijatých peněz ve výši 1 500 Kč pro úhradu nákladů výkonu trestu, provedená žalovanou dne 12. 5. 2017 z peněžních prostředků žalobce bez pravomocného a vykonatelného exekučního titulu a bez nařízení daňové exekuce, je nezákonným zásahem. Zároveň navrhl, aby krajský soud zakázal žalované pokračovat v porušování žalobcových práv a přikázal žalované obnovit stav před nezákonným zásahem.
8. Dne 6. 4. 2018 krajský soud obdržel podání žalobce nadepsané „doplnění argumentace“. Podle žalobce mohla věznice použít „zbývající část peněžních prostředků“ ve smyslu § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody na úhradu neuhrazených nákladů výkonu trestu i proti vůli odsouzeného a bez exekučního titulu (postupem podle § 9 odst. 1 vyhlášky o srážkách z odměn odsouzeného) jen před 1. 1. 2012. Jedná se o znění z doby, kdy neuhrazené náklady výkonu trestu ještě nebyly daňovou pohledávkou. Z toho vychází i § 18 nařízení generálního ředitele VS ČR č. 43/2010. Od 1. 1. 2012 však odsouzený může disponovat s celou polovinou peněžních prostředků na úhradu zákonem vyjmenovaných pohledávek, mezi něž patří i neuhrazené náklady výkonu trestu. Proti vůli odsouzeného již tedy věznice nemůže svévolně odečíst z této druhé poloviny peněžních prostředků neuhrazené náklady výkonu trestu, ale musí postupovat podle zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu (dále jen „daňový řád“), a instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 4/2012-INV-M. Žalobce namítl, že shodně vykládá uvedené ustanovení zákona i Ústavní soud v nálezu sp. zn. IV. ÚS 1351/16.
9. Dne 17. 4. 2018 krajský soud obdržel další podání žalobce, tentokrát nadepsané jako „souhrn právní argumentace“. Žalobce zde opětovně argumentoval, že postup žalované byl v rozporu s právní úpravou účinnou od 1. 1. 2012 a s nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1351/16.
10. Žalovaná ve vyjádření k žalobě předně uvedla, že rozhodnutí ředitele věznice, kterým byla žalobci na základě § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody uložena povinnost uhradit neuhrazené náklady výkonu trestu, splňuje standardní formální náležitosti rozhodnutí správního orgánu a náležitosti stanovené § 22 a § 23 nařízení generálního ředitele VS ČR č. 43/2010. Podle názoru žalované se zároveň dotýká právní sféry žalobce takovým způsobem, že je podle § 76 odst. 5 uvedeného zákona připuštěn jeho přezkum ve správním soudnictví. Z obsahu žaloby i formulace návrhu výroku soudního rozhodnutí, jehož vydání se žalobce domáhá, je však zřejmé, že jde o žalobu podanou podle § 82 a násl. s. ř. s., nikoliv o žalobu podanou podle § 65 a násl. s. ř. s. Podaná žaloba je tedy nepřipustná podle § 85 s. ř. s., protože žalobce se mohl domáhat ochrany nebo nápravy jinými právními prostředky. A to nejprve stížností proti předmětnému rozhodnutí ředitele Věznice Valdice dle § 9 odst. 2 vyhlášky o srážkách z odměn odsouzeného, poté žalobou proti případnému zamítavému rozhodnutí generálního ředitele VS ČR. Žalobce sice v žalobě tvrdí, že dne 15. 5. 2017 podal proti uvedenému rozhodnutí ředitele Věznice Valdice stížnost, žalované však nebyla žádná taková stížnost doručena.

11. K vykonatelnosti rozhodnutí ředitele věznice o uložení povinnosti uhradit neuhrazené náklady výkonu trestu odnětí svobody žalovaná uvedla, že i kdyby žalobce podal stížnost proti danému rozhodnutí, tak tato případná stížnost nemá podle § 9 odst. 2 vyhlášky o srážkách z odměn odsouzeného odkladný účinek.
12. K tvrzení žalobce, podle nějž věta druhá § 18 odst. 3 nařízení generálního ředitele VS ČR č. 43/2010 je v rozporu se zákonem, žalovaná uvedla, že dané nařízení bylo vydáno podle § 1 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., v návaznosti na vyhlášku o srážkách z odměn odsouzeného a zákon o výkonu trestu odnětí svobody.
13. Dle žalované Ústavní soud v nálezů sp. zn. IV. ÚS 1351/16 uvedl, že exekuci příkázáním jiných peněžitých pohledávek lze uplatnit jen vůči té polovině peněžních prostředků, s níž odsouzený nemůže volně disponovat (tj. vůči kontu „R“ a „E“), a že jiným způsobem tuto polovinu peněžních prostředků nelze exekučně postihnout. Peníze, které byly dne 18. 4. 2017 převedeny na účet žalobce vedený věznicí, pocházely z účtu odsouzeného P. K., který má svůj invalidní důchod zatížen exekucí ve prospěch žalobce. Tyto peníze byly rozděleny na dvě poloviny a z konta „R“ bylo srážkou uhrazeno 1 500 Kč na náklady výkonu trestu. Úhrada nákladů výkonu trestu srážkou z přijatých peněz za věznicí z titulu účtu zřízeného a vedeného věznicí se nedotýká příjmů z dávek důchodového pojištění (popřípadě jiných příjmů, jejichž srážky je třeba podříditi režimu daňové exekuce srážkami ze mzdy), na něž je třeba aplikovat § 278 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“). Je tak v souladu s uvedeným nálesem Ústavního soudu.
14. Žalovaná má za to, že při rozúčtování peněz převedených věznicí ve prospěch žalobce a při dalším nakládání s nimi postupovala v souladu s § 25 odst. 1 a § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, ve spojitosti s § 5 odst. 1 a § 18 nařízení generálního ředitele VS ČR č. 43/2010. Ustanovení § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody představuje omezení dispozice odsouzeného s penězi zaslanými mu do věznice v případě, kdy má neuhrazené pohledávky, jejichž výčet je v tomto ustanovení uveden. Odsouzený smí v takovém případě použít k nákupu potravin, věcí osobní potřeby a nadstandardní zdravotní péče pouze polovinu peněžních prostředků. Zbývající část pak může užít jen na úhradu zde uvedených pohledávek.
15. Tvrzení žalobce, že zkrácení jeho práva k dobrovolné úhradě nákladů výkonu trestu mu působí újmu, je dle žalované účelové. Plnění povinnosti odsouzeného uhraditi náklady výkonu trestu odnětí svobody není součástí programu zacházení a nepromítá se do jeho hodnocení.
16. Krajský soud po jednání konaném dne 19. 4. 2019 svým rozsudkem ze dne 26. 4. 2019, č. j. 31 A 3/2017 – 51, žalobu zamítl, rozhodl o nákladech řízení a o přiznání odměny a náhrady hotových výdajů ustanovenému zástupci žalobce.
17. Žalobce podal do rozhodnutí zdejšího soudu kasační stížnost pro jeho nezákonnost a navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení.
18. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a rozhodl o ní dne 22. 8. 2019 rozsudkem č. j. 5 As 195/2018 – 20 tak, že shora citovaný rozsudek zdejšího soudu zrušil a věc vrátil soudu k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud se ve svém rozsudku zejména vyslovil k tomu, zda žalovaný postupoval správně, pokud ve stejný

den, ve kterém ředitel věznice vydal rozhodnutí o povinnosti náhrady nákladů výkonu trestu, žalobci z účtu vedeného věznicí srazil peněžní prostředky odpovídající této povinnosti. Při posouzení věci vycházel z § 35 odstavce 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, § 8 odst. 2, § 9 odst. 1 a 2 vyhl. č. 10/2000 Sb., z ustanovení o řízení podle zákona o výkonu trestu odnětí svobody, konkrétně jeho § 76 odst. 2, 3 a 4, a konstatoval, že v posuzované věci žalovaná strhla prostředky z účtu žalobce dříve, než tak učinit mohla a tato dřívější srážka byla z tam uvedených právních důvodů nezákonným zásahem do práv žalobce.

III. Posouzení věci krajským soudem

19. Krajský soud po zrušení jeho rozhodnutí Nejvyšším správním soudem pokračoval v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu třetího zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). V souladu s § 110 odst. 3 s. ř. s., vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí, dospěl krajský soud k následujícím zjištěním a právním závěrům.
20. Podle § 152 odst. 1 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), má obžalovaný v případě, že byl pravomocně uznán vinným, povinnost nahradit státu náklady spojené s výkonem trestu odnětí svobody. Podle § 152 odst. 4 téhož zákona „[ú]hradu nákladů spojených s výkonem trestu odnětí svobody upravuje zákon o výkonu trestu odnětí svobody.“ Podle § 152a citovaného zákona „[p]ři správě placení pohledávek uvedených v § 152 odst. 1 se postupuje podle daňového řádu.“
21. Podle § 25 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody „[p]okud byly odsouzenému do věznice zaslány peníze, převedou se na jeho účet zřízený a vedený věznicí a odsouzený se o tom vyrozumí. Odsouzený nesmí mít u sebe během výkonu trestu finanční hotovost. Peníze zaslané odsouzenému výslovně na úhradu nákladů na zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění, na úhradu regulačních poplatků a na nákup léčivých přípravků, potravin pro zvláštní lékařské účely a zdravotnických prostředků musí být uloženy na zvláštní účet, z něhož lze čerpat peníze pouze na úhradu uvedených nákladů (...).“ Podle § 25 odst. 4 téhož zákona „[n]euhradí-li odsouzený rozsudkem stanovenou škodu nebo nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem, pro který se nachází ve výkonu trestu, pohledávky spojené s trestním řízením, pohledávky vzniklé v souvislosti s poskytnutím nebo zajištěním zdravotních služeb a úhrady regulačních poplatků a doplateků nad rámec veřejného zdravotního pojištění, soudní a správní poplatky a škodu nebo nemajetkovou újmu, kterou způsobil Vězeňské službě během výkonu trestu, může k úhradě za poskytnuté zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění a nákupu podle § 23 použít pouze polovinu peněžních prostředků podle odstavce 1 věty první a zbývající část peněžních prostředků může použít jen na úhradu těchto pohledávek; to neplatí pro peníze výslovně zaslané na úhradu nákladů uvedených v odstavci 1 věty třetí.“ Podle § 35 odst. 1 citovaného zákona je odsouzený povinen „hradit náklady výkonu trestu. Nelze-li tyto náklady srazit z odměny za práci, může věznice k jejich úhradě použít peněžní prostředky, které má odsouzený uloženy ve věznici. Výši nákladů výkonu trestu a podrobnosti její úhrady stanoví ministerstvo vyhláškou.“
22. Vyhláškou, na níž § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody odkazuje, je vyhláška o srážkách z odměn odsouzeného. V § 8 a 9 dané vyhlášky je upravena úhrada nákladů výkonu trestu z jiných příjmů a z peněz, které má odsouzený uloženy ve věznici. Podle § 8 odst. 2 uvedené vyhlášky se z peněz, které byly zaslány odsouzenému do věznice a které byly převedeny na jeho účet vedený věznicí, vyměří úhrada nákladů

výkonu trestu ve výši 40 % ze součtu všech částek přijatých za předchozí měsíc. Úhrada nákladů výkonu trestu z těchto peněz se nepředepíše, pokud by nedosáhla za kalendářní měsíc 100 Kč. Podle § 8 odst. 4 vyhlášky se výše úhrady nákladů výkonu trestu stanoví z čisté odměny a z ostatních zdrojů příjmů uvedených v odstavcích 1 a 2. Takto stanovená výše úhrady nákladů výkonu trestu smí včetně úhrady nákladů výkonu trestu stanovené podle odstavce 3 činit nejvýše 1 500 Kč za kalendářní měsíc. Podle § 9 odst. 1 téže vyhlášky vydá rozhodnutí o povinnosti k náhradě nákladů výkonu trestu podle § 8 ředitel věznice.

23. Další podrobnosti postupu vězeňské správy při správě financí osob vykonávajících trest odnětí svobody stanoví nařízení generálního ředitele VS ČR č. 43/2010. Podle § 18 tohoto nařízení všechny peníze, které odsouzený do věznice obdržel a přijal je, pokud nejsou určeny ke zvláštním účelům uvedeným v § 17, se rozdělí na dvě poloviny. Z toho se z první poloviny nejprve naplní konto s označením „C“ (paušální částka 500 Kč určená na dopravu a stravné odsouzeného po propuštění), zbylá část se převede na konto s označením „O“. Druhá polovina přijatých peněz se převede na konto s označením „R“ (§ 18 odst. 1 a 2). Peníze na kontě „R“ se ponechají do doby rozúčtování pracovní odměny. Pokud odsouzený nesplnil z pracovní odměny svou povinnost k úhradě nákladů výkonu trestu zcela, uhradí se z konta „R“ zbývající část povinnosti k úhradě nákladů výkonu trestu. Pokud má odsouzený pohledávky uvedené v § 25 odst. 4 zákona, převede se zůstatek na kontě „R“ na konto „E“, pokud odsouzený takové pohledávky nemá, na konto „O“, po rozúčtování pracovní odměny za kalendářní měsíc, ve kterém byly peníze záúčtovány.
24. Ze spisového materiálu předloženého žalovanou vyplývá, že žalobce dne 18. 4. 2017 podepsal souhlas s přijetím finančních prostředků z účtu odsouzeného P. K. v částce 4 282 Kč, které byly poté převedeny na jeho účet vedený věznicí a rozděleny na dvě poloviny. Dne 12. 5. 2017 vydal ředitel Věznice Valdice rozhodnutí, kterým na základě § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody uložil žalobci povinnost uhradit neuhrazené náklady výkonu trestu odnětí svobody za období 4-2017 ve výši 1 500 Kč. Téhož dne byla provedena srážka ve výši 1 500 Kč z žalobcova konta „R“.
25. Mezi účastníky nejsou uvedené skutečnosti sporné. Žalobce nerozporoval ani to, že měl, coby odsouzený, povinnost hradit náklady výkonu trestu. Nijak nezpochybňoval ani výpočet stanovené úhrady za předmětný měsíc (1 500 Kč). Napadal v podstatě pouze postup zvolený žalovanou při provádění srážek z peněžních prostředků, které ve věznici obdržel.
26. Žalobce zejména namítl, že žalovaná provedla srážku z jeho peněžních prostředků bez pravomocného a vykonatelného exekučního titulu a bez nařízení daňové exekuce. Uvedenou námitku blíže rozvedl v doplnění žaloby ze dne 6. 4. 2018, v němž argumentoval, že postup žalované vychází ze zákonné úpravy účinné do 1. 1. 2012. Počínaje tímto dnem nelze dle žalobce z peněžních prostředků, které odsouzený obdrží ve věznici, srazit prostředky na úhradu nákladů výkonu trestu jinak, než postupem dle daňového řádu a dle instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 4/2012-INV-M (viz výše bod 7). Žalobce se tak domnívá, že poté, co byla částka 4 282 Kč převedena na jeho účet vedený věznicí, rozdělena na dvě poloviny a ředitel věznice vydal rozhodnutí, kterým mu uložil povinnost uhradit náklady výkonu trestu ve výši 1 500 Kč, nebyla žalovaná oprávněna provést srážku uvedené částky z peněžních prostředků vedených na jeho účtu, aniž by na tuto částku vedla daňovou exekuci.

27. Krajský soud se s požadavkem žalobce na nařízení daňové exekuce v dané situaci netotožnil. S účinností od 1. 1. 2012 sice trestní řád v § 152a stanoví, že při správě placení pohledávek uvedených v § 152 odst. 1 daného zákona se postupuje podle daňového řádu, to však neznamená, že by jediným způsobem, jakým by se vězeňská služba mohla domoci uhrazení (dobrovolně neuhrazených) nákladů výkonu trestu, byl postup podle § 175 a násl. daňového řádu (tj. typicky provedením daňové exekuce). Tím by se stalo obsolentním ustanovení § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, což ale zákonodárce zjevně nezamýšlel. Novelizace, která do trestního řádu zavedla s účinností od 1. 1. 2012 ustanovení § 152a v citovaném znění, totiž ponechala beze změny § 152 odst. 4 trestního řádu, podle nějž úhradu nákladů spojených s výkonem trestu odnětí svobody upravuje zákon o výkonu trestu odnětí svobody.
28. V případě, kdy odsouzený má ve věznici uloženy peněžní prostředky, je vězeňská služba oprávněna provést z jejich příslušné části srážku dle § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Není nutné, aby prováděla daňovou exekuci k vymožení své pohledávky za odsouzeným postupem dle daňového řádu a dle příslušného podzákonného předpisu přijatého k daňovému řádu (instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 4/2012-INV-M). Navíc by ani žádný ze způsobů provedení daňové exekuce k tomu nebyl vhodný. V § 178 odst. 5 daňového řádu jsou taxativně stanoveny způsoby, kterými lze provést daňovou exekuci. Z těchto způsobů by z povahy věci vůbec nepřipadalo v úvahu provedení exekuce srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb (věznice není poskytovatelem platebních služeb – viz § 57 odst. 3 daňového řádu), prodejem movitých věcí, ani prodejem nemovitých věcí. Hypoteticky by snad bylo možné užít daňovou exekuci příkázáním jiné peněžité pohledávky, případně postižením jiných majetkových práv. V praxi by to ale znamenalo, že by věznice (v postavení správce daně) musela doručit exekuční příkaz sama sobě (v postavení poddlužníka) a dlužníkovi (odsouzenému), teprve následně by mohla provést srážku dlužné částky.
29. Krajský soud tedy nepřisvědčil výkladu žalobce, podle nějž se vězeňská služba nemůže domoci (nedobrovolné) úhrady nákladů výkonu trestu jinak, než cestou daňové exekuce, Ustanovením § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody má výslovně založeno oprávnění použít k úhradě uvedených nákladů peněžní prostředky, jež má odsouzený uložené ve věznici. Vymáhání neuhrazených nákladů výkonu trestu postupem podle daňového řádu je dle názoru krajského soudu namístě až v okamžiku, kdy tyto náklady nelze srazit z peněžních prostředků, které má odsouzený uložené ve věznici (ani z odměny odsouzeného za práci). V rozporu se zákonnou úpravou tak není ani (výše citované) ustanovení § 18 nařízení generálního ředitele VS ČR č. 43/2010.
30. Opačný závěr nelze dovozovat ani z nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1351/16. Uvedený nález na nynější věc nedopadá, neboť ve věci posuzované Ústavním soudem vězeňská služba strhávala z účtu odsouzeného peněžní prostředky nad hranicí jedné poloviny stanovené v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody (dle exekučního příkazu na příkázání jiné peněžité pohledávky, na jehož základě byla prováděna daňová exekuce dle § 191 odst. 1 daňového řádu), které pocházely z invalidního důchodu odsouzeného. Ústavní soud konstatoval, že dávky důchodového zabezpečení představují z hlediska daňové exekuce příjem postavený naroveň mzdě, přičemž ve vztahu k oběma těmto zdrojům příjmu je třeba uplatnit ochranu (v podobě tzv. nezabavitelné částky) obsaženou v ustanovení § 278 o. s. ř., jež se uplatní i ve vztahu

k úpravě provádění daňové exekuce srážkami ze mzdy. V nyní posuzované věci ale byla žalobci na účet převedena částka 4 282 Kč, z níž bylo strženo 1 500 Kč, tedy méně než polovina z peněžních prostředků, které obdržel. Právo žalobce stanovené v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody tak nebylo porušeno.

31. Nepřípadný je poukaz žalobce na § 36 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Žalobce totiž v žalobě citoval zmíněné ustanovení ve znění účinném do 31. 12. 2013. Po novelizaci provedené zákonem č. 276/2013 Sb. však toto ustanovení není relevantní pro nyní posuzovanou věc. Ustanovení § 36 uvedeného zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014 upravuje toliko povinnost nahradit „další náklady spojené s výkonem trestu“, jako jsou náklady na odeslání nepředaných věcí nebo balíčku, náklady na zdravotní služby podle § 28 odst. 2 písm. k) zákona a na regulační poplatky atd.
32. Žalobce dále namítl, že k předmětné srážce došlo dříve, než bylo rozhodnutí ředitele věznice pravomocné a vykonatelné. Je pravdou, že ředitel Věznice Valdice ve svém rozhodnutí stanovil žalobci povinnost uhradit náklady výkonu trestu „do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí“, přesto již téhož dne žalovaná provedla srážku z peněžních prostředků nacházejících se na žalobcově účtu „R“.
33. Je přitom pravdou, že zákon stanoví, že věznice může k úhradě nákladů výkonu trestu použít peněžní prostředky odsouzeného nacházející se na účtu vedeném věznicí (§ 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody). Povinnost hradit tyto náklady tak vzniká již v okamžiku účinků rozhodnutí ředitele věznice o povinnosti náhrady nákladů výkonu trestu (§ 9 odst. 1 vyhlášky č. 10/2000 Sb., § 76 zákona o výkonu trestu odnětí svobody). Zákon stanoví algoritmus srážek – primárně má věznice náklady srazit z odměny za práci; nelze-li je ovšem takto uhradit, věznice je může uhradit z peněžních prostředků odsouzeného nacházejících se na účtu vedeném věznicí. Jedinou samozřejmou podmínkou srážky je existence pohledávky věznice, která je takto uspokojována. Tato pohledávka přitom vzniká dnem doručení rozhodnutí ředitele o povinnosti náhrady nákladů. Od tohoto okamžiku tedy lze prostředky z účtu odsouzeného vedené u věznice srazit.
34. Je však také nutné přihlédnout ke konkrétnímu obsahu rozhodnutí ředitele žalované o povinnosti náhrady nákladů výkonu trestu v projednávaném případě. Výrok tohoto rozhodnutí stanovil žalobci ke splnění uložené povinnosti lhůtu 30 dní od nabytí právní moci rozhodnutí (která dle doložky vyznačené na rozhodnutí nastala až dne 16. 5. 2017), a to za situace, kdy již v době rozhodnutí byly na účtu žalobce prostředky, které si mohla žalovaná bez dalšího podle zákona strhnout. V takovém případě bylo nutné respektovat rozhodnutím nad rámec zákona poskytnutou lhůtu k dobrovolné úhradě nákladů. Manipuluje-li věznice s peněžními prostředky osob ve výkonu trestu, nesmí tak činit bezdůvodně k jejich tíži, například úhradou prostředků (stržením z účtu) před uplynutím lhůty k plnění. Právě touto předčasnou srážkou prostředků z účtu žalobce – na úhradu povinnosti, která ještě nebyla splatná – se žalovaná dopustila nezákonného zásahu.
35. Lze proto uzavřít, že v posuzované věci žalovaná strhla prostředky z účtu žalobce dříve, než tak učinit mohla. Přitom názor, že dřívější srážka prostředků fakticky do práv žalobce nezasáhla, nemůže obstát. Podle § 25 odst. 1 věty první zákona o výkonu trestu odnětí svobody „[p]okud byly odsouzenému do věznice zaslány peníze, převedou se na jeho účet zřízený a vedený věznicí a odsouzený se o tom vyrozumí“. Podle odstavce 4 téhož ustanovení „[n]euhradí-li odsouzený rozsudkem stanovenou škodu nebo nemajetkovou újmu

způsobenou trestným činem, pro který se nachází ve výkonu trestu, pohledávky spojené s trestním řízením, pohledávky vzniklé v souvislosti s poskytnutím nebo zajištěním zdravotních služeb a úhrady regulačních poplatků a doplatků nad rámec veřejného zdravotního pojištění, soudní a správní poplatky a škodu nebo nemajetkovou újmu, kterou způsobil Vězeňské službě během výkonu trestu, může k úhradě za poskytnuté zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění a nákupu podle § 23 použít pouze polovinu peněžních prostředků podle odstavce 1 věty první a zbývající část peněžních prostředků může použít jen na úhradu těchto pohledávek ...“

36. Dřívější srážka peněz z účtu žalobce za účelem náhrady nákladů výkonu trestu do jeho práv zasáhla. Zákon sice žalobci dispozici s prostředky předčasně sraženými z účtu omezoval, ne však zcela. I při existenci pohledávek, pro jejichž hrazení musel žalobce polovinu obdržených peněz použít, si žalobce stále mohl vybrat, kterou z pohledávek uspokojí. V tomto ohledu mohl s penězi disponovat a rozhodovat o nich ve větším rozsahu, než pokud mu byly peníze předčasně z účtu sraženy a nemohl s nimi vůbec nakládat.
37. Žalobce se kromě samotného určení nezákonnosti zásahu žalované domáhal také toho, aby soud žalované zakázal pokračovat v nezákonném provádění srážek. Podle § 87 odst. 1 s. ř. s. platí, že soud v řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí. V tomto ohledu je soudu z jeho úřední činnosti známo, že žalobce v současné době již nevykonává trest ve Věznici Valdice, nýbrž byl přemístěn k výkonu trestu do Věznice Jirice. Proto se návrh na vyslovení zákazu žalované (Věznici Valdice) pokračovat v nezákonném zásahu stal bezpředmětným. Soud tedy žalobu v tomto rozsahu posoudil jako nedůvodnou a zamítl ji.
38. Žalobce se dále domáhal toho, aby soud žalované přikázal obnovit stav před zásahem. Ani tento návrh neshledal soud důvodným. S ohledem na skutečnost, že věznice má oprávnění, resp. zákonné zmocnění, použít k úhradě nákladů výkonu trestu peněžní prostředky odsouzeného nacházející se na účtu vedeném věznicí (§ 35 odstavec 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody), přičemž v tomto případě je žalobci srazila pouze předčasně, nepřichází v úvahu a není tedy možné obnovit stav před zásahem; proto i v tomto rozsahu soud žalobu zamítl.

IV. Závěr a náklady řízení

39. Krajský soud z výše uvedených důvodů shledal, že námitky uplatněné žalobcem jsou zčásti důvodné. Určil proto, že zásah žalované spočívající v tom, že dne 12. 5. 2017 provedla na základě rozhodnutí ředitele žalované srážku z konta žalobce ve výši 1 500 Kč na náklady výkonu trestu žalobce za měsíc duben 2017, byl nezákonný. Ve zbytku návrh žalobce zamítl.
40. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce byl ve věci úspěšný, měl by proto nárok na náhradu nákladů řízení, které mu v souvislosti se soudním řízením vznikly. Od placení soudního poplatku byl však osvobozen a zástupce mu byl krajským soudem ustanoven, tedy ani náklady právního zastoupení nehradí. Krajský soud proto rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení jak v řízení před krajským soudem, tak v řízení před Nejvyšším správním soudem.

41. Krajský soud usnesením ze dne 4. 10. 2017 ustanovil žalobci k ochraně jeho práv v předmětném soudním řízení zástupce, a to advokáta Mgr. Ladislava Preclíka. V takovém případě platí odměna za zastupování a hotové výdaje zástupce stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). O odměně ustanovenému zástupci žalobce však již bylo již rozhodnuto rozsudkem ze dne 26. 4. 2018, č. j. 31 A 3/2017-51 (bod III. výroku). Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 22. 8. 2019, č. j. 5 As 195/2018-19, zrušil toliko body I. a II. výroku (tedy výrok rozhodnutí ve věci samé a výrok o nákladech řízení) rozsudku krajského soudu č. j. 31 A 3/2017-51, bod III. zrušen nebyl. Odměna za úkony v řízení před Nejvyšším správním soudem byla ustanovenému zástupci přiznána přímo shora citovaným rozsudkem Nejvyššího správního soudu. V dalším řízení před zdejším soudem pak nárok na další odměnu ustanovenému zástupci nevznikl. Viz také opravné usnesení krajského soudu ze dne 3. 12. 2019, č. j. 31 A 3/2017 – 85.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Hradec Králové 28. listopadu 2019

JUDr. Magdalena Ježková v. r.
předsedkyně senátu